

KOPPI/KOV: kinderen van ouders met psychische problemen en/of verslavingsproblemen infographic

8
Opgroeien als KOPPI/KOV is een van de ingrijpende jeugdervaringen die ernstige gevolgen kan hebben. Meer informatie daarover vind je [hier](#).

Wat is KOPPI/KOV?

KOPPI/KOV is geen 'diagnose'. Het gaat om een groep kinderen met extra belasting en zorgen tijdens het opgroeien. Ze lopen een verhoogd risico op het ontwikkelen van psychische problemen, door de aanwezigheid van psychische of verslavingsproblemen bij de ouder(s).

- De problemen kunnen bij een of beide ouders spelen.
- De problemen kunnen kortdurend zijn of voor een langere periode spelen.
- De duur en ernst van de problemen zijn bepalender voor de impact dan de aard van de problemen.
- Jongere kinderen zijn extra kwetsbaar.

Hoe herken je KOPPI/KOV-problematiek?

Allerlei signalen kunnen wijzen op KOPPI/KOV-problematiek. Deze kunnen wisselen per leeftijdsfase van het kind. Voorbeelden van signalen bij het kind:

een groter verantwoordelijkheidsgevoel dan passend bij de leeftijd.

zich terugtrekken uit sociale contacten en bijvoorbeeld geen vriendjes mee naar huis willen nemen. Of juist de aandacht ergens anders zoeken.

zich extreem aan de situatie aanpassen of juist onverschillig gedragen.

zichzelf wegcijferen en geen rekening houden met zijn eigen wensen en behoeften.

parentificatie/ rolomkering: het kind zorgt voor de ouder.

beperkte sociaal-emotionele vaardigheden.

schoolverzuim of juist na schooltijd nog lang blijven hangen.

angst om niet bij de ouder(s) in de buurt te zijn.

i
Deze gezinnen hebben daarnaast vaker te maken met andere problematiek, zoals financiële problemen of relatieproblemen.

i
In de behandeling van psychische of verslavingsproblemen is het belangrijk altijd aandacht te hebben voor de invloed van de problemen op het ouderschap en op welke manier er behoefte is aan ondersteuning bij ouder en kind.

8
Herkennen kan moeilijk zijn:

- Vanuit loyaliteit, schaamte en schuldgevoel doen kinderen vaak hun best om niets te laten merken van de problemen thuis of de problemen minder groot te maken dan ze zijn.
- (Jonge) kinderen weten vaak niet dat het gedrag van hun ouder(s) anders is dan van andere ouders.

8
Ouders zijn niet altijd in behandeling voor hun problemen. Professionals uit alle sectoren moeten daarom alert zijn op signalen bij ouders en kinderen. Voer bij oudersignalen de [kindcheck](#) uit.

Hoeveel kinderen in Nederland groeien op als KOPPI/KOV?

900.000

kinderen onder de 18 jaar.

664.000

kinderen van 12 jaar of jonger.

44%

heeft een ouder met twee of meer psychische aandoeningen.

13%

heeft een ouder met een matige of ernstige alcohol- of drugsstoornis.

7%

heeft een ouder met zowel een psychische aandoening als een alcohol- of drugsstoornis.

i
Niet al deze kinderen ontwikkelen problemen. Het **kan** de kans op negatieve gevolgen verhogen. Maar dit is mede afhankelijk van de aanwezige beschermende factoren, zoals de aanwezigheid van een niet-zieke ouder.

Wat zijn mogelijke gevolgen voor het ouderschap en de opvoeding?

Ouders hebben het beste met hun kinderen voor. Tegelijkertijd **kunnen** psychische en/of verslavingsproblemen zorgen voor meer vragen, onzekerheden en uitdagingen bij het opvoeden. Mogelijke gevolgen kunnen zijn:

Minder (emotionele) betrokkenheid bij het kind door minder mentale ruimte.

Minder tijd voor het kind en/of een beperkte verzorging.

Moeilijker verplaatsen in het kind en minder oog hebben voor de behoeftes van het kind. En daardoor minder sensitief opvoeden.

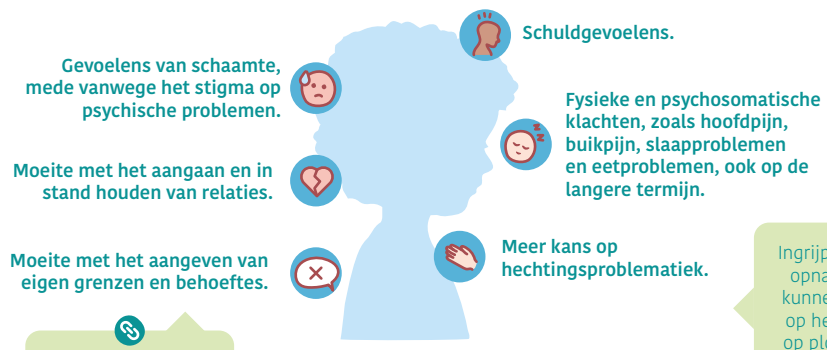
Weinig vertrouwen in eigen opvoeden, kan leiden tot schaamte en schuldgevoelens bij de ouder(s).

Inconsistente opvoeding, moeite met het vinden van balans tussen autoriteit en affectie. Zoals het stellen van grenzen en hier consequent in zijn.

i
Wees bij deze kinderen extra alert op kindermishandeling en verwaarlozing. Dit komt 2-3 keer zo vaak voor bij KOPPI/KOV gezinnen.

Wat zijn mogelijke gevolgen voor kinderen?

i Ook tijdens de zwangerschap kunnen psychische of verslavingsproblemen gevolgen hebben voor het kind. Een verhoogd stressniveau bij of middelengebruik door de moeder heeft invloed op de hersenen en ontwikkeling van de ongeboren baby.

i KOPP/KOV doen gemiddeld vijf keer vaker een beroep op de jeugd-ggz.

i Ingrijpende gebeurtenissen zoals opname of crisis van de ouder kunnen een (extra) grote impact op het kind hebben. Wees alert op plotselinge veranderingen in gedrag of schoolresultaten.

s Lees ook [dit artikel](#).

Intergenerationele overdracht

KOPP/KOV kinderen hebben een **verhoogde** kans om zelf psychische of verslavingsproblemen te ontwikkelen. Zowel erfelijke als (psycho-)sociale factoren spelen een rol.

3-13x

meer kans op het ontwikkelen van psychische problemen dan kinderen die geen ouder(s) hebben met psychische en/of verslavingsproblemen.

2/3

van de kinderen van ouders met een angst- of stemmingsstoornis ontwikkelt voor hun 35e levensjaar zelf een angst- of stemmingsstoornis.

2x

meer kans om zelf verslavingsproblemen te ontwikkelen (bij KOV) en een grotere kans om al op jonge leeftijd middelen te gebruiken.

i De juiste (preventieve) ondersteuning aan het kind en de ouder(s) kan beschermend werken.

i Intergenerationele overdracht is niet altijd ziektespecifiek.

i 1/3e van de kinderen met een psychisch zieke ouder ontwikkelt zelf geen psychische problemen.

Factoren die extra kunnen bijdragen aan het ontwikkelen van een psychische stoornis bij het kind:

- een minder goed functionerend gezinssysteem. En wanneer de problematiek:
 - speelt bij beide ouders.
 - ook bij grootouders speelt.
 - speelt als de kinderen nog jong zijn.
 - ernstig, langdurig of terugkerend is.
 - niet (h)erkend wordt door de ouder.

Hoe steun je het kind en de ouders?

i Steun kan de kans op negatieve gevolgen voor de ontwikkeling van kinderen op de korte en lange termijn verminderen.

i Erken de (veer)kracht van deze kinderen. Ze zijn vaak zelfstandig, empathisch, oordeelloos, begripvol naar anderen en het zijn vaak doorzetters.

Zie het kind als een gewoon kind in een lastige situatie. Zorg ervoor dat het kind 'normale' kinderdingen kan blijven doen.

Geef erkenning voor de rol die het kind in het gezin vervult.

Zorg dat het kind een plek heeft waar het zijn eigen verhaal kwijt kan en dat het zich gehoord en gezien voelt in de eigen ervaringen.

Lotgenotencontact kan helpend zijn voor kinderen en hen herkenning geven. Bijvoorbeeld via [KOPPSupport](#).

Kijk naar de steun die er is vanuit het sociale netwerk. Erken en versterk deze steun.

Zorg voor een steunfiguur voor het kind (buiten het gezin) of bekrachtig de rol van de steunfiguur die er al is.

Zet in op het behouden en versterken van de ouder-kind relatie.

Bied opvoedingsondersteuning aan. Zowel praktische steun om ouders te ontlasten als het versterken van opvoedingsvaardigheden.

Geef goede psycho-educatie, aan zowel kind als ouder.

Heb oog voor de impact op de niet-zieke ouder. Bied ook ondersteuning aan hen aan om hun beschermende rol richting het kind te versterken.

i Praat ook met het kind alleen, zonder dat de ouders aanwezig zijn.

s Bijvoorbeeld met [informele steun](#).

Psycho-educatie

i Psycho-educatie geeft het kind en de ouder(s) inzicht in de problematiek en de gevolgen daarvan voor het kind.

i Ontschuldig zowel ouder als kind en blijf neutraal. Leg het kind uit dat de ouder ziek is.

i Geef heldere uitleg op het niveau van het kind, in taal die het kind kan begrijpen (kan ook visueel).

? Sluit aan bij de persoonlijke situatie en vraag naar ervaringen en belevingen. Gebruik daarbij de taal die in het gezin zelf gebruikt wordt om over de problemen te praten.

? Herhaal de uitleg vaker en ondersteun ouders bij hoe en wanneer zij zelf met het kind over de problematiek kunnen praten.

s Deze informatieboekjes van het Trimbos-instituut kunnen helpend zijn bij het geven van psycho-educatie

Interventies, materialen en handige links

s [Kennisdossier Trimbos](#)

s [Overzicht interventies](#)

s [Beeldverhalen en animaties over KOPP/KOV](#)

s [Handboek integrale hulpverlening](#)

s [GGZ Standaard](#)

Deze infographic is in 2025 ontwikkeld door Augeo Foundation in samenwerking met het Trimbos-instituut.

Kijk [hier](#) voor meer informatie en een bronnenoverzicht.

AUGEO FOUNDATION

